

Beleidskompas-antwoorden

Vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten

Wie zijn belanghebbenden en waarom?

- a) Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij de vernieuwing van landelijke doelen?

Direct belanghebbend bij de vernieuwing van de landelijke Natura 2000 doelen zijn de overheden die verantwoordelijk zijn voor beheer van Natura 2000-gebieden (i.c. de 12 provincies, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)/Rijkswaterstaat (RWS) en het ministerie van Defensie) en/of verantwoordelijk zijn voor het beheer van andere natuurgebieden. Indirect belanghebbend zijn terreinbeherende organisaties en particulieren, organisaties en burgers die zich betrokken voelen bij het realiseren van de doelen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) alsmede de Europese Natuurherstelverordening (NHV).

- b) Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

De provincies, IenW/RWS en Defensie zijn betrokken geweest bij de ontwikkeling van de vernieuwde landelijke doelen. Met hen is veelvuldig overlegd. Kennisinstellingen op het gebied van ecologie hebben adviezen gegeven die een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van de hoogte van doelen die nu voorliggen.

Wat is het probleem?

- a) Wat is het probleem?

In Nederlandse wetgeving (Omgevingswet) ligt vast dat er concrete en gekwantificeerde doelen moeten zijn voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. In de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) is bepaald dat deze doelen gebaseerd moeten zijn op de best beschikbare kennis en op ecologische gronden. De huidige doelen – die veelal uit 2006 stammen – voldoen niet meer aan deze criteria. Vaststelling van vernieuwde doelen is urgent vanwege de Natuurherstelverordening (NHV), die sinds 18 augustus 2024 van kracht is. De doelen zijn nodig om het natuurplan te kunnen opstellen. Nederland dient een eerste concept van het natuurplan op 1 september 2026 naar de Europese Commissie (EC) te sturen.

- b) Wat is de omvang van het probleem?

De huidige landelijke doelen zijn nog niet allemaal gericht zijn op een gunstige staat van instandhouding (het bereiken van de gunstige staat van instandhouding) is een resultaatsverplichting vanuit de VHR). Ook waren de doelen voor habitattypen en bijna alle Habitatrichtlijnsoorten nog niet geconcretiseerd, maar alleen geduid in termen van behoud, uitbreiding en/of verbetering. De huidige doelen sluiten bovendien niet meer in voldoende mate aan bij de daadwerkelijk gemeten staat van de natuur, die leidend is voor het natuurbeleid.

- c) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Het beleid wordt niet gewijzigd, maar is en blijft gericht op het voldoen aan Europese afspraken over behoud van biodiversiteit. De belangrijkste afspraken liggen vast in de Vogel- en Habitatrictlijn en in de Europese Natuurherstelverordening. Om beter aan deze verplichtingen te kunnen voldoen, worden de landelijke Natura 2000-doelen geactualiseerd. De nieuwe doelen sluiten aan bij de gemeten stand van de natuur, de actuele wetenschappelijke kennis en de geldende regelgeving.

Wat is het beoogde doel?

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

De Landelijke Doelen leveren een bijdrage aan het kunnen bepalen van de maatregelen die Nederlandse overheden en beheerders van Natura 2000 moeten nemen om de Europees beschermde Nederlandse natuur in een gunstige staat van instandhouding te brengen, en daarbij te voldoen aan de tussentijdse mijlpalen, zoals opgenomen in de Europese Natuurherstelverordening.

- b) Aan welke duurzame ontwikkelingsdoelen (sustainable development goals, SDG's) en brede welvaartsuitkomsten dragen de doelen bij?

De Natura 2000 doelen dragen direct bij aan sustainable development goal 14 (leven in het water) en sustainable development goal 15 (leven op het land) van de Verenigde Naties, en ook aan het brede welvaartsaspect "kwaliteit van natuur en leefomgeving".

Wat behelst het voorstel?

- a) Wat is het voorstel?

Het streven is om eind 2025 de vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten vast te stellen. Deze zijn vervolgens agenderend en richtinggevend voor andere beleidsinstrumenten en programma's, zoals de aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden en het natuurplan in het kader van de Europese Natuurherstelverordening.

- b) Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

De best beschikbare wetenschappelijke kennis is gebruikt om de doelen te bepalen. Wetenschappelijke inzichten en de natuur zijn echter niet statisch. In de toekomst zou klimaatverandering bijvoorbeeld om aanpassing van landelijke doelen kunnen vragen, omdat soorten niet meer in Nederland voorkomen, of juist nieuw verschijnen. Ook als de zesjaarlijkse beoordeling (en rapportage) van de actuele staat van instandhouding daartoe aanleiding geeft, kunnen de landelijke doelen worden aangepast. Daarom zullen periodiek de adviezen van de wetenschappelijke instituten over de gunstige referentiewaarden en de ecologische haalbaarheid daarvan geactualiseerd worden. Dat kan leiden tot aanpassing van het landelijke doel.

c) Hoe ziet de voorgenomen monitoring en evaluatie eruit?

In het kader van de VHR bestaan vaste momenten voor evaluatie en monitoring. Zesjaarlijks zijn er verplichte VHR-rapportages (de artikel 17-rapportage voor de Habitatrichtlijn en de artikel 12-rapportage voor de Vogelrichtlijn) over de toestand en trend van beschermde soorten, waarbij ook de actuele staat van instandhouding wordt beoordeeld. Rond 2032 zal worden bezien of er aanleiding is om de landelijke doelen opnieuw te actualiseren. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van de VHR-rapportages van 2031.